



Nota

Aalst, Keizersplein 33

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Nota Aalst, Keizersplein 33. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Emmy Van Laere

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2021-0308

Plaats en datum

Gent, 4 maart 2021

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1727
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

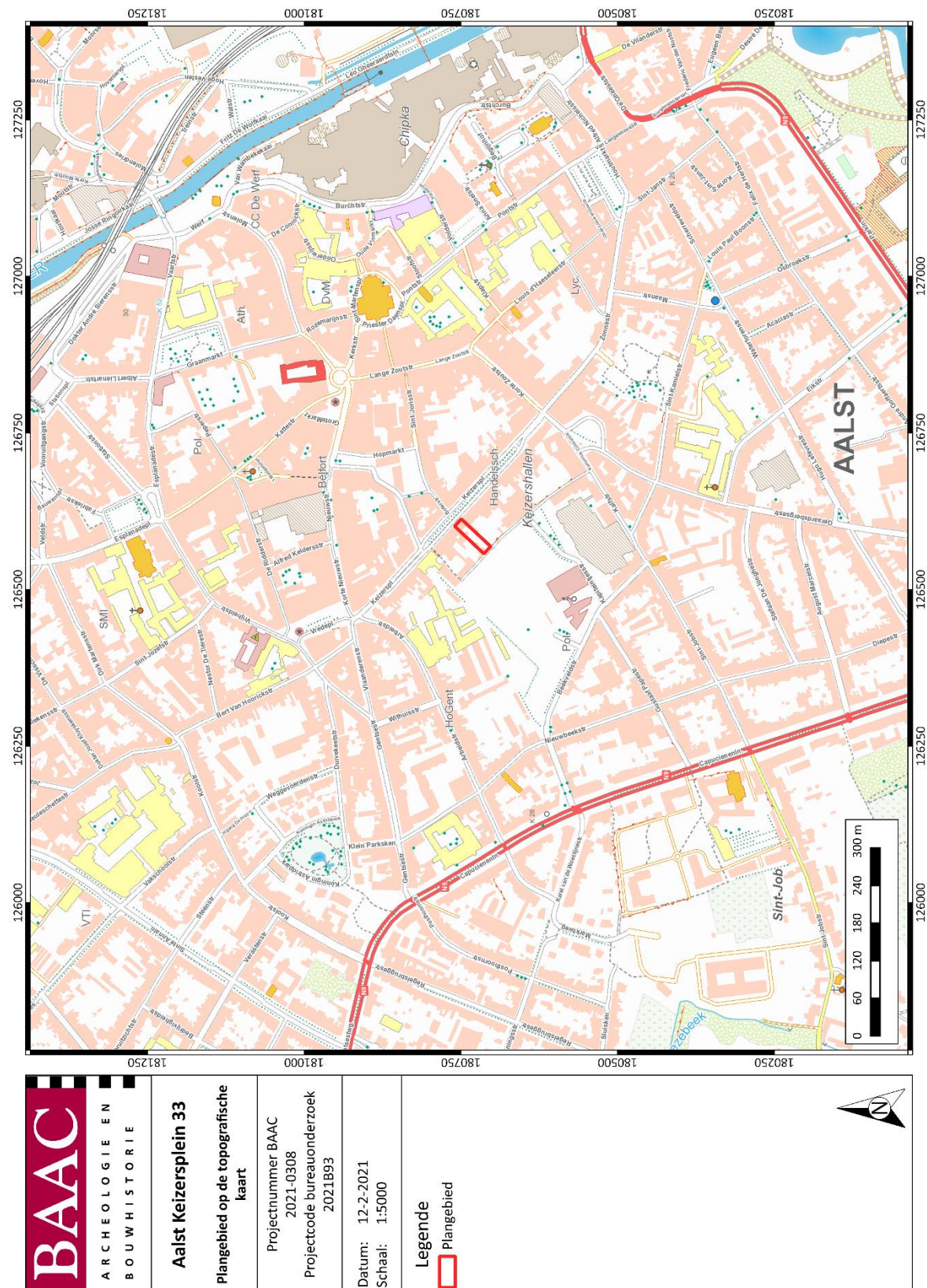
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Aanleiding	4
1.3	Onderzoekstraject.....	5
1.4	Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota	5
2	Proefputtenonderzoek.....	6
2.1	Werkwijze en strategie	6
2.1.1	Onderzoeksdoelstellingen	6
2.1.2	Onderzoeksvragen	6
2.1.3	Methoden en technieken.....	7
2.1.4	Organisatie van het vooronderzoek	8
2.1.5	Afwijkingen.....	11
2.1.6	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	12
2.2	Assessment	13
2.2.1	Landschappelijke en aardkundige situering	13
2.2.2	Interpretatie profielen	13
2.2.3	Sporen en structuren.....	17
2.2.4	Vondsten.....	25
2.2.5	Bewaring en deponering	26
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	27
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	27
2.3.2	Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek.....	27
2.3.3	Verwachting archeologisch erfgoed	28
2.3.4	Syntheseplan	28
2.3.5	Onderzoeksvragen: antwoorden	29
2.4	Besluit.....	31
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	31
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	31
3	Samenvatting.....	32
4	Lijsten.....	33
4.1	Figurenlijst.....	33
4.2	Plannenlijst.....	33
4.3	Tabellenlijst	33
5	Bibliografie	34

1 Beschrijvend gedeelte

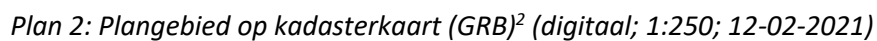
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Aalst Keizersplein 33		
Ligging	Keizersplein 33, Aalst, Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Aalst, Afdeling 1, Sectie A, Percelen 1944B		
Coördinaten	Noordwest:	x: 126601.91	y: 180760.23
	Noordoost:	x: 126612.52	y: 180748.84
	Zuidwest:	x: 126556.66	y: 180713.14
	Zuidoost:	x: 126568.67	y: 180702.52
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0308		
ID in akte genomen AN	ID 15447		
Proefputtenonderzoek	Projectcode	2021B93	
	Veldwerkleider	Robrecht Vanoverbeke (archeoloog)	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen (Erkenningsnummer: 2015/00020)	
	Betrokken actoren	Emmy Van Laere (archeoloog) Kirsten Note (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	



Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 12-02-2021)

¹ AGIV 2021c

² AGIV 2021bAGIV 2021a

1.2 Aanleiding

De voorliggende nota omvat de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgelegd na eerder archeologisch vooronderzoek. Dit werd gerapporteerd in de archeologienota “Archeologienota Aalst Keizersplein 33” (ID 15447)³. Het reeds uitgevoerde vooronderzoek omvatte enkel een bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek werd in 2020 uitgevoerd door Monument Vandekerckhove. De synthese van het bureauonderzoek luidde als volgt:

“Het projectgebied situeert zich in het historisch centrum van de stad Aalst, langs het Keizersplein. Het projectgebied wordt begrenst door het Keizersplein in het noordoosten, de Kalfstraat in het zuidwesten en bebouwde percelen aan de overige zijden. De dichtstbijzijnde waterloop is de Dender op ca. 690m ten noordoosten van het projectgebied. Aalst behoort tot zandlemig Vlaanderen en is gelegen aan de Dender. Het reliëf is licht golvend, met hoogtes die schommelen tussen +10 en +25m TAW. Van zuidwest naar noordoost is er een algemeen dalend verloop richting de Dender. Het projectgebied ligt ten westen van de lager gelegen Denderoevers. Het reliëf op het projectgebied zelf is relatief vlak met een hoogte tussen +13m en +13,5m TAW. Het gehele projectgebied staat op de bodemkaart gekarteerd als een antropogene bodem in een bebouwde zone van het type OB. Dergelijke bodems kunnen gewijzigd of vernietigd zijn door menselijke activiteiten. Op het projectgebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving van het projectgebied werden meerdere resten aangetroffen uit de steentijden, metaaltijden en Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd. Dit is dankzij haar gunstige ligging op de oever van de Dender.

In het begin van de 12e eeuw werd de historische kern van Aalst voorzien van een omwallingsmuur met poorten en een gracht. Het projectgebied lag hoogst vermoedelijk ter hoogte van deze gracht. De kaart van Sanderus (1641-1644) laat deze situatie zien. Het is bijgevolg niet onwaarschijnlijk dat er middeleeuwse sporen en restanten van de gracht kunnen worden aangetroffen binnen het projectgebied. Daarnaast zorgt de aanwezigheid van de verdedigingsgracht ter hoogte van het projectgebied ervoor dat het potentieel aan resten uit de steentijden zeer laag wordt ingeschat. In 1667 werden de vesten ontmanteld, de grachten gedempt en de ommuring gesloopt. Tussen 1692-1693 werd de stadversterking opnieuw opgetrokken. De grachten werden terug uitgegraven en een houten palissade en aarden schranzen werden opgericht. Volgens informatie verkregen door het agentschap Onroerend Erfgoed zouden de grachten een diepte hebben van ca. 5m en een breedte van ca. 30m tot 60m (cf. archeologisch onderzoek op het Vredesplein en het Keizersplein). De Villaretkaart (1745-1748) toont de dubbele stadsgracht, een deel van de ommuring en de eerste bebouwing aan de straatzijde.

Het projectgebied ligt hoogst vermoedelijk ter hoogte van de buitenste gracht. In 1749 werd de binnenste gracht gedempt. De kaart van Ferraris (1770-1778) toont de situatie met enkel de buitenste gracht met bomenrijen ernaast. Op het einde van de 18e eeuw werd gestart met de aanleg van de Keizerlijke plaats op het tracé van de oude stadsvesten tussen de voormalige Zoutstraatpoort en de Gentse Poort. In de loop van de 19e eeuw werd de straat (Keizersplein) aangelegd. In 1804 werd de woning van het projectgebied opgetrokken. Het kadasterplan uit 1835 toont dat de oorspronkelijke uitbouw een L-vorm had. Deze deed dienst als berging, koetshuis en stalling. In 1894 werden de verbouwingswerken aan de L-vormige achterbouw geregistreerd in het kadaster. Een deel van de achterbouw werd gesloopt en het resterend deel werd verbouwd en verlengd. Tijdens WO I was de Kommandatuur gevestigd in Aalst, die het dagelijks leven van de bewoners stuurde. Kort na de oorlog werd het huis in 1918 volledig leeggeroofd. Na 1950 werd de halfronde veranda toegevoegd aan de achterbouw. De geplande werken bestaan uit de restauratie van het oorspronkelijk hoofdgebouw en achterbouw. De veranda, de garage en het tuinhuis worden afgebroken. De vloeren van de kelderverdieping en de uitbouw worden vervangen. Achter het woonhuis wordt een onderkelderde moderne doos gebouwd. Achteraan het terrein wordt een nieuw garagegebouw opgetrokken.

³ DUMALIN 2020

Tenslotte wordt de tuin aangelegd met verharding, een zwembijver en groenaanleg. Samengevat zal de nieuwe bodemverstoring bestaan uit:

-263cm ter hoogte van de nieuwe kelder

-110cm ter hoogte van de niet onderkelderde delen van de moderne doos

-130cm ter hoogte van de nieuwe garage

-238cm ter hoogte van de nieuwe zwembijver -50cm ter hoogte van de tuinverharding

-78cm ter hoogte van de buitentrap

-20/-25cm onder de bestaande vloer ter hoogte van de kelder in het herenhuis

-20/-28cm onder de bestaande vloer ter hoogte van de aanbouw

Hierdoor zal mogelijk een aanzienlijk deel van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief vernietigd worden. Al deze elementen samen maken dat het projectgebied een zekere archeologische waarde kan hebben en dat de gegevens van een archeologisch onderzoek kunnen leiden tot een kennisvermeerdering over de al dan niet aanwezige menselijke activiteiten op het terrein en de omliggende gebieden in het verleden. Om het archeologisch potentieel te kunnen inschatten, wordt het onderzoeksgebied opgedeeld in twee zones met elk hun onderzoeksmethode:

- Bestaande hoofdgebouw en aanbouw:

Bij de uitbraak van de vloeren en een deel van de onderliggende fundering is een archeologische werfbegeleiding noodzakelijk.

- Huidige tuinzone:

Zoals hierboven geëvalueerd wordt voorgesteld om, na de sloop van de verharding, tuinhuis, veranda en verharding, over te gaan tot een proefputtenonderzoek binnen de perimeter van de geplande uitgravingen. Daarnaast worden enkele boringen geplaatst in de proefputten om de verdere bodemopbouw en de diepte van de onderliggende stadsgracht te achterhalen. Indien het proefputtenonderzoek aantoont dat de bodemopbouw in deze zone intact is, kan een bijkomend steentijdonderzoek uitgevoerd worden. Gezien de huidige staat van het terrein, waarbij een deel is bebouwd/verhard, dienen deze onderzoeken in een uitgesteld traject te gebeuren (na de sloop van de huidige gebouwen/verharding)."

1.3 Onderzoekstraject

Het verder vooronderzoek opgelegd in het Programma van Maatregelen bij archeologienota ID 15447 omvatte een proefputtenonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba, onder leiding van archeoloog Robrecht Vanoverbeke.

1.4 Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota

Er waren geen afwijkingen van het onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota.

2 Proefputtenonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstellingen

Voor dit vooronderzoek werd gekozen voor een proefputtenonderzoek.

Proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de verticale stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Deze methode van vooronderzoek leunt zich het best voor terreinen waar een complexe stratigrafie verwacht wordt. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en wordt zodanig geregistreerd. Van proefputten wordt in de regel de volledige stratigrafische sequentie onderzocht. De diepte van de proefput omvat alle aanwezige sporen, voor zover dit relevant is voor de vraagstellingen van het onderzoek. Na het opgraven van elk vlak wordt geverifieerd, op basis van de vaststellingen uit de putwanden en door middel van lokale verdiepingen van het opgravingsvlak, of er zich dieperliggende niveaus met archeologische sporen of vondsten voordoen. In voorkomend geval wordt een nieuw opgravingsvlak aangelegd en onderzocht. Indien de diepte van de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt, worden per proefput enkele boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie geplaatst om de stratigrafie in kaart te brengen, indien dit relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

De graafmachine die gebruikt wordt voor het aanleggen van de proefputten is van een type dat toelaat zowel horizontale vlakken aan te leggen als de stratigrafie te volgen zonder schade toe te brengen aan de aangetroffen sporen. De graafbak heeft geen tanden. De afgraving tot het eerste opgravingsvlak gebeurt machinaal. Indien meerdere opgravingsvlakken worden aangelegd, wordt het bovenliggende vlak steeds volledig afgewerkt vooraleer er verdiept wordt. De vlakken worden steeds gelinkt aan de putwandprofielen. De overige verdiepingen gebeuren handmatig met uitzondering van het verwijderen van puinpakketten en uniforme ophogingslagen. Omvangrijke sporen worden slechts gecoupeerd tot op het volgende vlakniveau, en pas verder gecoupeerd na het aanleggen en registreren van dat volgende vlak.

De putwanden van proefputten worden grondig bekeken om aan te geven op welke niveaus er tijdens een eventuele opgraving opgravingsvlakken moeten worden aangelegd. Essentieel is dat er een gedegen inzicht ontstaat in de stratigrafische opbouw van het terrein. Relevante delen van de putwandprofielen worden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. Waar zich sporen aftekenen in de putwanden, wordt dat deel van de putwand en de daarin aanwezige sporen opgeschoond en geregistreerd. Daarbij worden: de sporen goed onderscheiden; de relaties tussen sporen vastgesteld; de onderlinge, relatieve chronologie van de sporen vastgesteld, voor zover dat mogelijk is.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Bij het proefputtenonderzoek moeten volgens het PvM van de archeologienota (ID 15447) minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Zijn er resten van de middeleeuwse stadsgracht aanwezig op het terrein?
 - o Met welk materiaal werd deze gedempt?
 - o Is de diepte van de gracht te achterhalen?

- Zijn er restanten van het oorspronkelijke 19^e eeuwse L-vormige gebouw (koetshuis, berging, stallen) aanwezig?
- Zijn er nog andere sporen aanwezig op de site?
- Zijn er restanten uit WOI, toen het gebouw werd bezet door de Kommandatuur?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?
- Wat is de diepte van de middeleeuwse stadsgracht?
- Op welk niveau zit de onverstoorde moederbodem?
- Zijn er nog andere archeologische lagen onder de perimeter van de geplande werken (indien deze diepte niet kan behaald worden in de proefputten)?

2.1.3 Methoden en technieken

Algemene bepalingen

Voor de *algemene bepalingen* wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.⁴

Specifieke methodologie

De specifieke methodologie werd gerapporteerd in het Programma van Maatregelen van de archeologienota “Archeologienota Aalst Keizersplein 33” (ID 15447)⁵. Deze omvatte volgende elementen:

“Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van drie proefputten van 5m x 5m. Deze zijn strategisch geplaatst zodat er een duidelijk zicht kan bekomen worden op de complexe bodemstratigrafie op de zones die zullen verstoord worden door de geplande werkzaamheden.

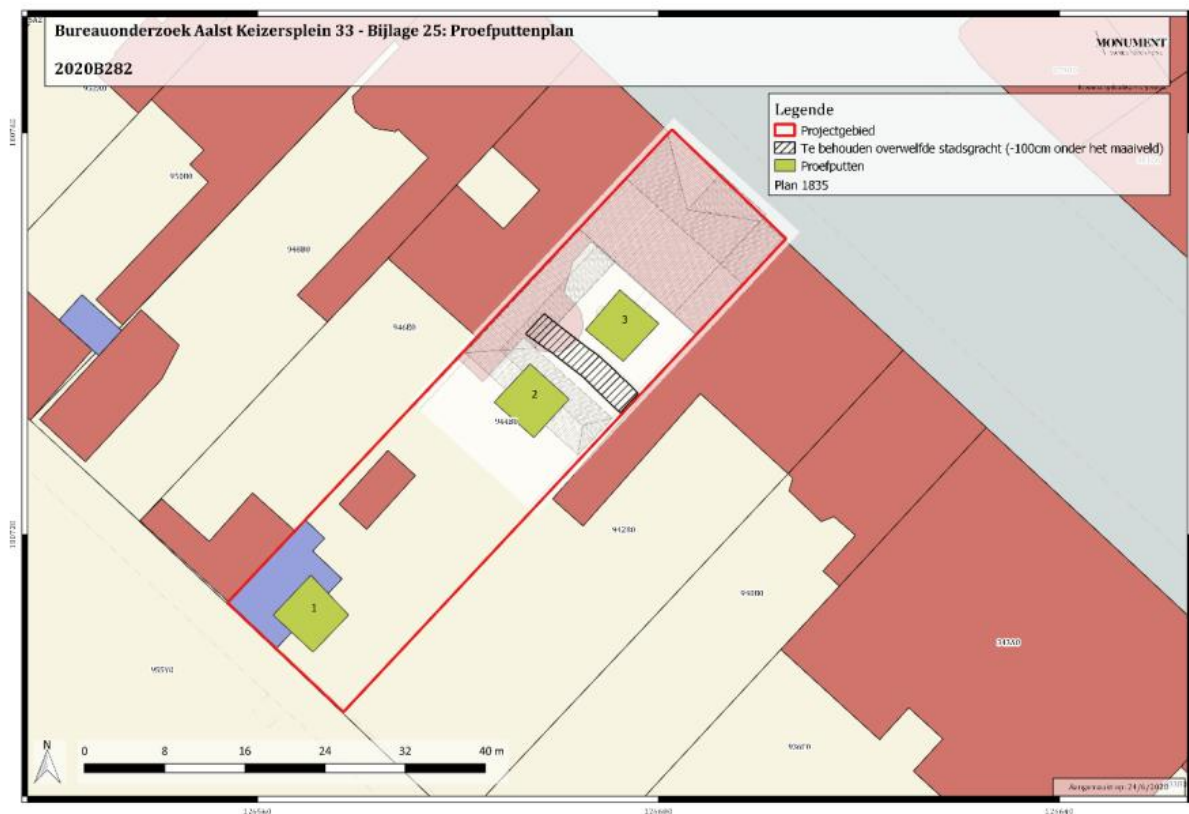
Elke proefput wordt om veiligheidsoverwegingen getrapt verdiept tot op de perimeter van de geplande werken. Dit is voor proefput 1 -130cm, voor proefput 2 -238cm en voor proefput 3 - 263cm onder het maaiveld. Bij de aanleg van de proefputten dient er vanaf een diepte van -1m een trap gemaakt te worden aan weerszijden van de proefput. De trappen hebben een breedte van 1m. Waarna opnieuw een diepte van 1m kan worden uitgegraven. Gaat men nog dieper dan -2m dienen opnieuw trappen gemaakt te worden zoals hierboven beschreven. Waar dit omwille van praktische redenen (vb. te diep) niet haalbaar is wordt zo diep mogelijk verdiept. Daarnaast kan in functie van de aanwezige archeologische restanten/lagen de archeoloog ter plaatste afwijken van deze afmetingen. Vervolgens worden twee boringen per proefput geplaatst. Het booronderzoek dient te gebeuren met een Edelmanboor met een diameter van 7cm. Indien de diepte van de perimeter niet behaald kon worden, kan via deze boringen toch nog informatie gewonnen worden over de bodemopbouw en de

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

⁵ DUMALIN 2020

archeologische restanten. Daarnaast kan via deze boringen mogelijks de exacte diepte van de stadsgracht achterhaald worden. Het profiel van de proefput in combinatie met de boorstalen kunnen samen een profiel vormen van de stadsgracht en de bovenliggende lagen.

De bouwheer voorziet grondwaterbemaling voor het uitgraven van de kelder. Het proefputtenonderzoek kan dus pas plaatsvinden na de bemaling. De bouwheer dient bij het plaatsen van de bemaling rekening te houden met de toegankelijkheid van het terrein en de locaties van de proefputten.”



Figuur 1: Inplanting voorgeschreven proefputten⁶

2.1.4 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 10 februari 2021 onder leiding van erkende archeoloog Robrecht Vanoverbeke. Hij werd hierbij bijgestaan door archeologen Emmy Van Laere en Kirsten Note.

Er werden 3 werkputten aangelegd voor een totale oppervlakte van 56 m². De totale advieszone voor het proefputtenonderzoek omvat 517 m².

Tabel 1: Afmetingen aangelegde werkputten

Werkput	Afmetingen	Oppervlakte
1	6.7 m x 4.4 m	22 m ²

⁶ DUMALIN 2020

2	5.4 m x 3.2 m	16 m ²
3	4.5 m x 3.9 m	18 m ²

De proefputten werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak van 2,00 m. Van alle proefputten werden overzichtsfoto's gemaakt. De proefputten en sporen werden ingetekend door middel van een RTS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS-omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.







Figuur 2: Foto's van het terrein tijdens het onderzoek.

2.1.5 Afwijkingen

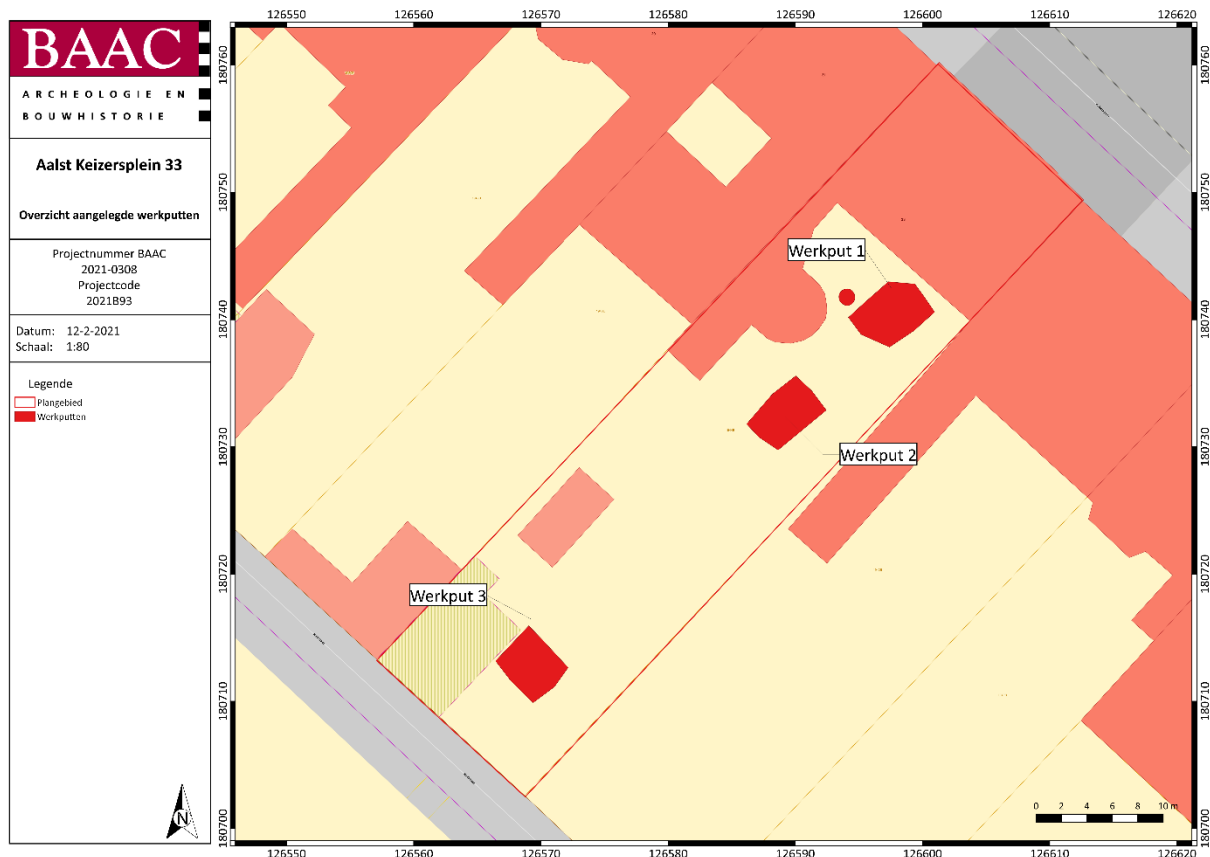
Afwijkingen t.a.v. de CGP

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de Code van Goede Praktijk.

Afwijkingen t.a.v. de specifieke methodologie

In regel werd het onderzoek uitgevoerd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie. Echter konden de afmetingen van de proefputten niet gehaald worden (cfr. supra). Uit het PvM van de archeologienota werd gekozen voor proefputten van 5 m x 5 m. Echter bevonden zich op het terrein obstakels, waaronder een boom, vastgevroren kraan en container, die de uitvoer van het proefputtenonderzoek bemoeilijkten. De kraan had verder een beperkte beweeglijkheid vanwege de nog bestaande structuren van de L-vormige uitbouw, veranda en woning.

Verder stelde het PvM eveneens dat twee boringen per proefput uitgevoerd moesten worden om zo de exacte diepte van de vermoedelijke aanwezige gracht te kunnen achterhalen. Deze boringen werden enkel in werkput 1 uitgevoerd. Door het vele hangwater konden dergelijke boringen niet in werkput 2 uitgevoerd worden. Werkput 3 was buiten de stadsgracht en de oever gelegen en kon met de kraan verdiept worden tot op de moederbodem. Een boring was in deze werkput bijgevolg niet noodzakelijk.



Plan 3: Aangelegde proefputten op de kadasterkaart⁷ (digitaal; 1:1; 12-02-2021)

2.1.6 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Er werd geen beroep gedaan op externe specialisten.

⁷ AGIV 2021b

2.2 Assessment

2.2.1 Landschappelijke en aardkundige situering

Uit de archeologienota konden de volgende gegevens verkregen worden inzake de landschappelijke en aardkundige situering:

“Aalst behoort tot zandlemig Vlaanderen en is gelegen aan de Dender. Het reliëf is licht golvend, met hoogtes die schommelen tussen +10 en +25m TAW. Van zuidwest naar noordoost is er een algemeen dalend verloop richting de Dender. Het hoogste punt situeert zich rond het Bosveld (+30m TAW) ten noordwesten van de stad. De oevers van de Dender zijn duidelijk lager gelegen in het landschap. Ten zuiden van het projectgebied zijn er aan weerszijden van de Dender twee cuesta’s op te merken met hoogtes tot +78m TAW.

De tertiaire ondergrond ter hoogte van het projectgebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Moen. Deze eenheid bestaat uit een grijze klei tot silt en bevat Nummulites planulatus. Het Lid van Moen is een onderdeel van de Formatie van Kortrijk die bestaat uit grijze klei uit het vroege leperiaan.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het projectgebied bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) (code ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (code HQ). Deze rusten op fluviale afzettingen uit het Weichseliaan (FLPw).

Het gehele projectgebied staat op de bodemkaart gekarteerd als een antropogene bodem in een bebouwde zone van het type OB. Dergelijke bodems kunnen gewijzigd of vernietigd zijn door menselijke activiteiten.”

2.2.2 Interpretatie profielen

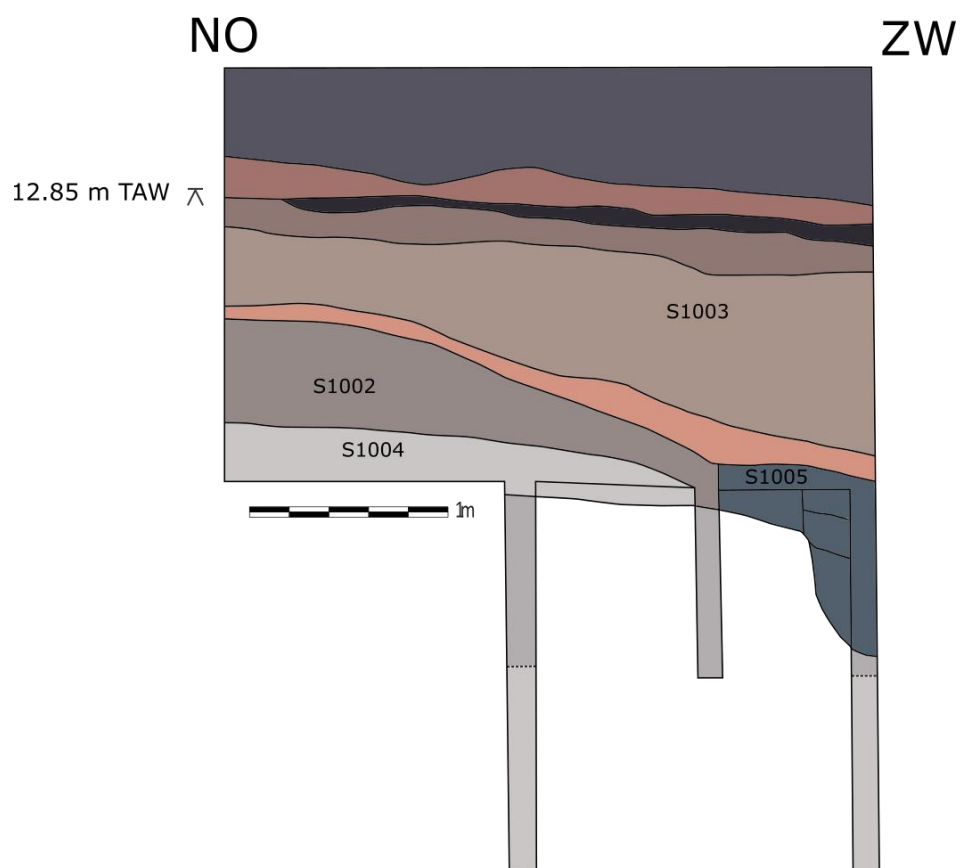
Tijdens het proefputtenonderzoek werden twee profielen geregistreerd. Het ging hierbij om profiel 1 in werkput 1 en profiel 2 in werkput 3. Ter hoogte van werkput 2 werd geen profiel geregistreerd vanwege de zeer natte (hangwater) en onveilige omstandigheden in deze werkput. Plan 4 toont de locatie van de geregistreerde profielen.

Profiel 1

De bovenste lagen van het profiel zijn recente ophogingslagen die in verband te brengen zijn met de eerste en huidige bewoning en dit vanaf het einde van de 18^e eeuw en begin van de 19^e eeuw. Onder deze lagen bevinden zich dalende lagen die vermoedelijk dempingslagen zijn van de voormalige stadsgracht. Er werd tot ca. 2m diep gegraven en nadien werd er aanvullend nog ca. 2m diep geboord. Aan de zuidelijke kant van het profiel kon een donkerblauwe kleur waargenomen worden. Dit betreft mogelijk een recentere kuil, deze bevatte eveneens een stuk rioolbuis. De actieve fase van de gracht en exacte diepte kon niet aangetroffen worden met de boringen. Een mogelijke oxidatiereductiegrens werd wel waargenomen in de eerste en de middelste boring. Mogelijk gaat het in deze boringen al om moederbodem. Het vermoeden is dat deze werkput zich net wel of net niet op de oever bevond van de buitenste middeleeuwse stadsgracht. Vermoedelijk ligt de effectieve gracht iets zuidelijker in het plangebied en is de woning gesitueerd tussen de buitenste en binnenste middeleeuwse stadsgracht.



Figuur 3: Overzicht profiel 1 in werkput 1



Figuur 4: Profieltekening profiel 1 in werkput 1 met aanduiding van de boringen.

Ter hoogte van werkput 2 kon geen profiel geregistreerd worden vanwege het sterk aanwezige hangwater. De bovenste pakketten konden wel opgeschoond worden en waren sterk gelijkend op deze

in werkput 1. De vermoedelijke dempingslagen die zichtbaar werden tijdens het verdiepen van de put waren eveneens gelijkend met deze uit werkput 1. De sporen van de verwachte 19^e eeuwse bijbouw werden niet gedaan, er werd wel tal van los baksteenpuin aangetroffen. Er kon in de putwand een groot puinpakket herkend worden. De werkput werd tot 1.7m diepte aangelegd.



Figuur 5: Bovenste lagen in werkput 2 met onderaan aanzet van het puinspoor.



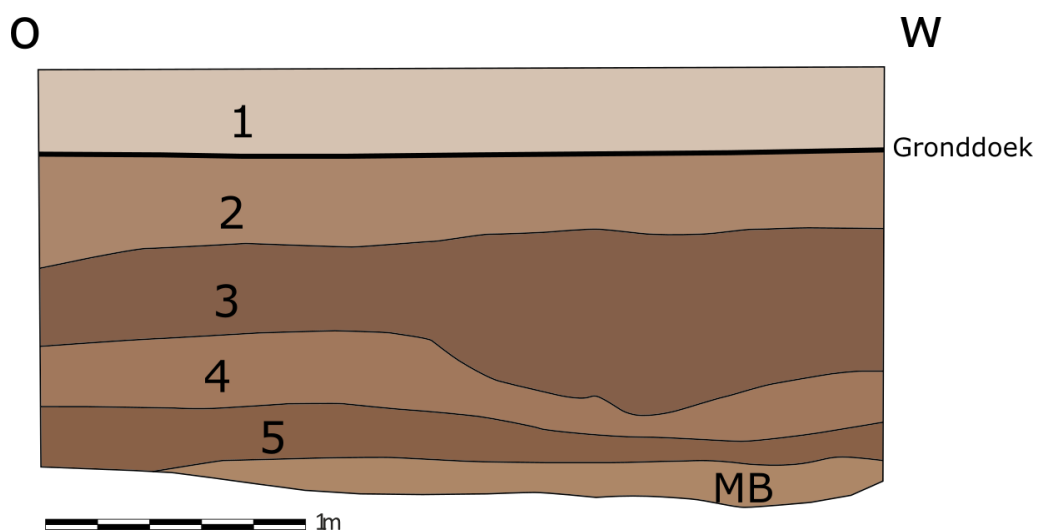
Figuur 6: Zicht op het aanwezige hangwater in werkput 2 met bovenaan de deels ingestorte profielwand door het aanwezige puinspoor.

Profiel 2

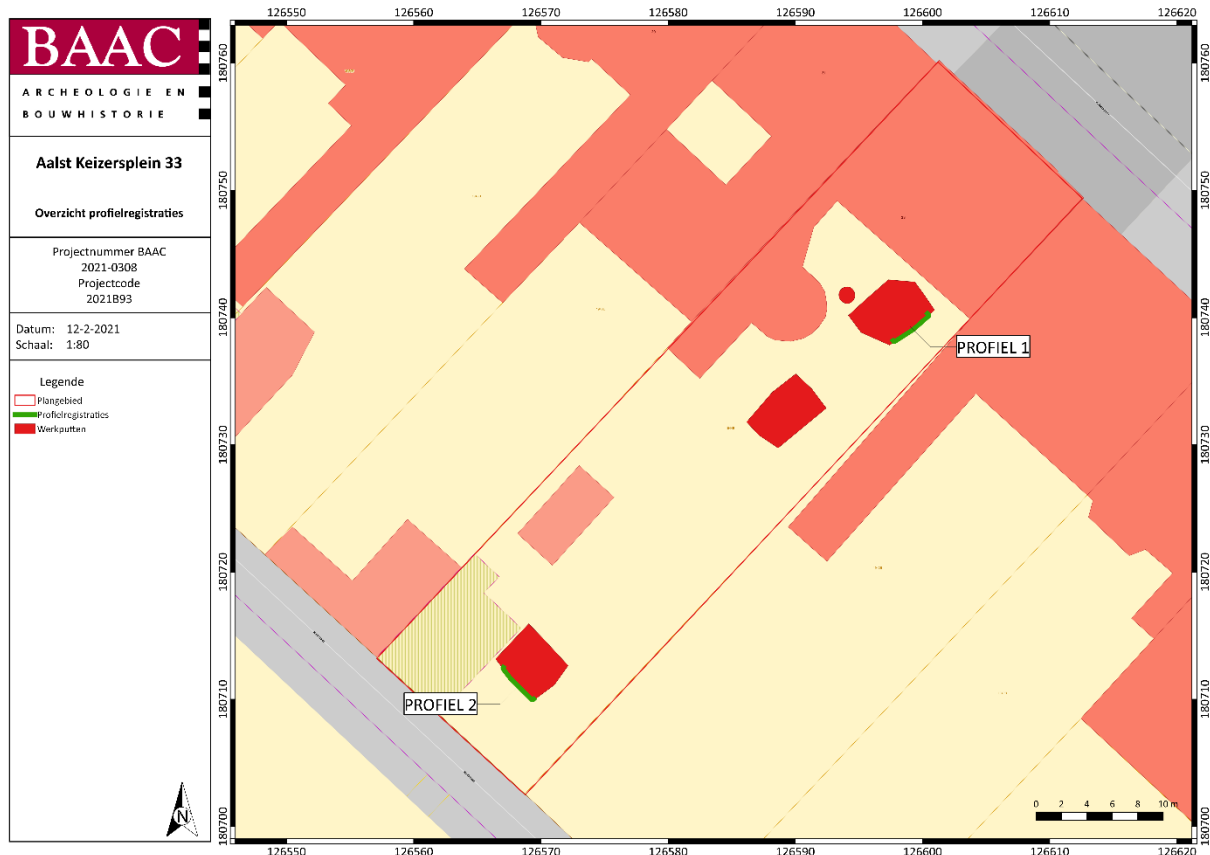
In profiel 2 ter hoogte van werkput 3 werden geen opvullings- of dempingslagen aangesneden die een verband hadden met de stadsgracht. Bij de profielregistratie konden enkele ophogingslagen beschreven worden die allen in verband te brengen zijn met de tuin/groenontwikkeling van het gebied. De lagen waren allen zandig kleiig van textuur en bevatten weinig tot geen puinfragmenten. Het ging bijgevolg om opgebrachte lagen om aan tuinbouw te doen. Het bovenste deel van het profiel (laag 1) bestond uit steenslag welke gescheiden werd door een gronddoek van de ophogingslagen. Op ca. 1.40m diepte werd de moederbodem waargenomen waarin één greppel aanwezig was.



Figuur 7: Profiel 2 ter hoogte van werkput 3



Figuur 8: Profieltekening profiel 2 in werkput 3.



Plan 4: Overzichtskarta van de profielregistraties op de kadaasterkaart⁸ (digitaal; 1:1; 12-02-2021)

2.2.3 Sporen en structuren

Stratigrafie van de site

Algemeen kan gesteld worden dat het plangebied zich ter hoogte van de voormalige buitenste middeleeuwse stadsgracht bevindt, conform de archeologische verwachting uit het eerder uitgevoerd bureauonderzoek. De actieve fase (de fase wanneer de gracht effectief open lag) en exacte diepte van deze gracht kon echter niet achterhaald worden.

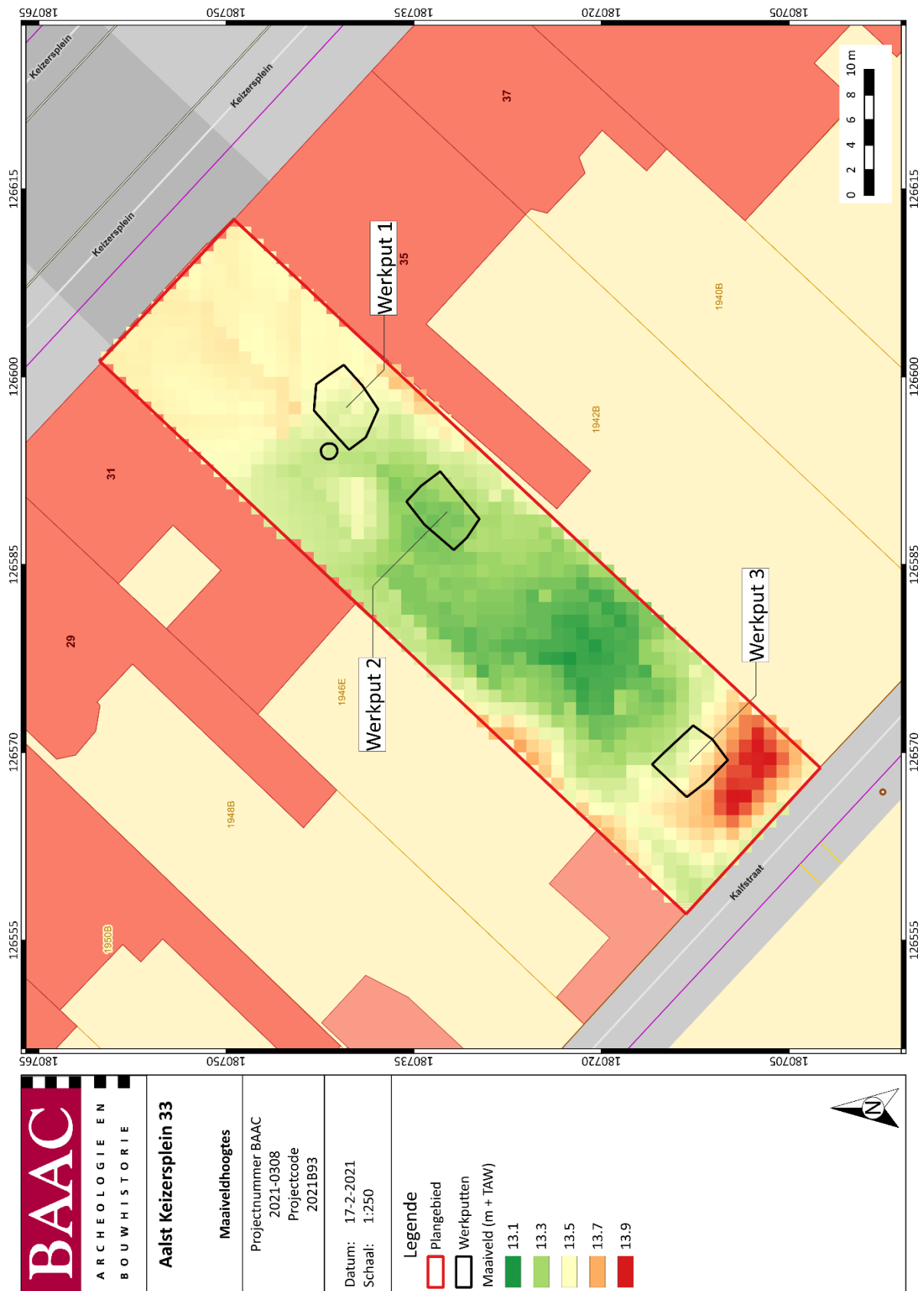
In werkput 1 werd een eerste vlak aangelegd op ca. 1 m diepte. Hierbij waren in het profiel nog geen aanwijzingen te zien van een mogelijke aanwezigheid van een stadsgracht. De lagen die hier geregistreerd konden worden betreffen allemaal ophogingslagen om het plangebied bouwrijp te maken voor de bebouwing die op het einde van de 18^e eeuw/begin 19^e eeuw zal plaatsvinden.

Vervolgens werd nogmaals ca. 1 m verdiept. Uit het profiel konden verschillende afhellende lagen geregistreerd worden. Deze houden wel verband met de stadsgracht. De lagen hielden allen af in zuidelijke/zuidwestelijke richting. Aangezien het vanwege de veiligheid niet meer aangewezen was om met de kraan te verdiepen werden in het tweede vlak van werkput 1 drie boringen geplaatst om de exacte diepte en actieve fase van de gracht te registreren. Echter werd in geen van de boringen de gracht aangesneden. Dit doet bijgevolg vermoeden dat de gracht zuidelijker gelegen is binnen het plangebied en dat de werkput zich situeerde op de oever of net niet op de oever van deze gracht en dat in de eerste boring reeds enkele cm onder het aangelegde vlak de moederbodem aanwezig was.

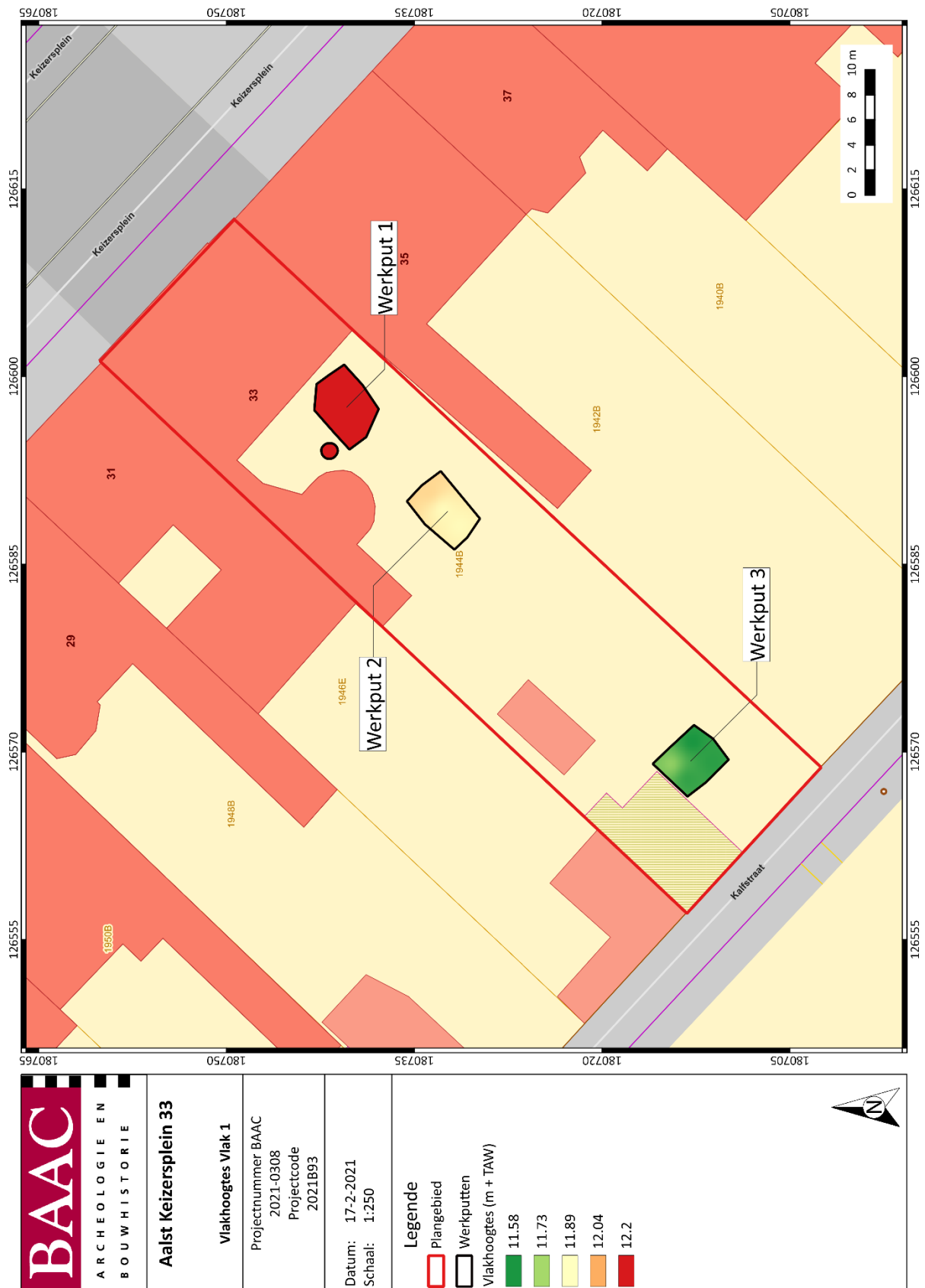
⁸ AGIV 2021b

Werkput 2 werd ca. 6 m ten zuiden uitgevoerd van werkput 1. Bij het verdiepen waren de bovenste lagen zeer gelijkend als deze in werkput 1. De dempingslagen konden in mindere mate ook vastgesteld worden. Het verdiepen in de werkput gebeurde in deze tot 1.7 m. Verder kon niet verdiept worden vanwege het vele aanwezige hangwater en tal van puinmateriaal. Boringen konden bijgevolg niet geplaatst worden om de actieve fase en exacte diepte van de gracht na te gaan.

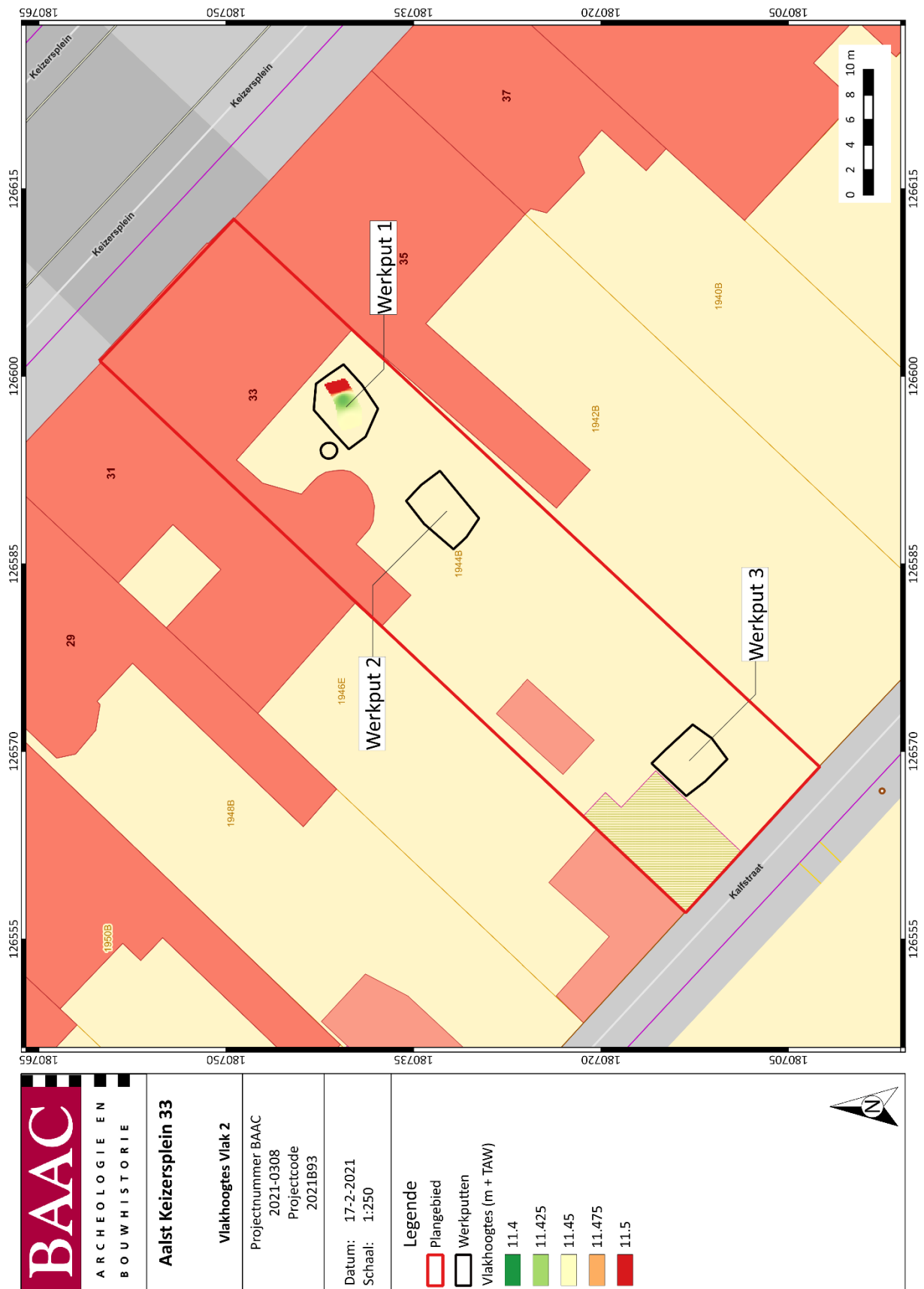
Werkput 3 werd ca. 23 m zuidelijker uitgevoerd van werkput 3. De werkput bevond zich vrijwel aan het einde van het perceel aan de Kalfstraat. Deze werkput vertoonde een heel ander beeld dan de overige 2 werkputten. Het werd snel duidelijk dat er in deze werkput geen sprake meer was van enige dempingslagen of grachtvullingen. Er konden enkel ophogingslagen vastgesteld worden die in verband te brengen zijn met tuinbouw/groenontwikkeling binnen het plangebied. Op 1.4 m diepte werd de moederbodem aangetroffen en werd een vlak aangelegd. Centraal in de werkput was een greppel aanwezig die de werkput van noord naar zuid doorkruiste. De greppel was ongeveer 30 cm breed en 30 cm diep bewaard in de moederbodem. In het PvM werd het volgende gesteld: *“In het geval dat bij het proefputtenonderzoek een intacte bodemopbouw wordt vastgesteld en het potentieel op een goed bewaarde steentijdsite niet uit te sluiten valt, dient van de B-horizont tot enkele centimeter in de C-horizont staalname te gebeuren die wordt gezeefd en verwerkt conform de bepalingen in de Code Goede Praktijk voor archeologisch verkennende boringen.”* Werkput 3 leende zich er toe om dit eventuele steentijdpotentieel na te gaan. Echter werd duidelijk dat er hier geen intact bodemprofiel aanwezig was met kans op *in situ* steentijdarcheologie. Staalname om het steentijdpotentieel na te gaan, was bijgevolg niet nodig.



Plan 6: Aanduiding maaiveldhoogtes (digitaal; 1:250; 17-02-2021)



Plan 7: Aanduiding hoogtes van vlak 1 (digitaal; 1:250; 17-02-2021)



Plan 8: Aanduiding hoogtes van vlak 2 (digitaal; 1:250; 17-02-2021)

Harrismatrix van complexe stratigrafie en complexe spoorcombinaties

Niet van toepassing.

Beschrijving sporenbestand

Tijdens het proefputtenonderzoek werden in totaal zes sporen uitgeschreven. Hierbij ging het voornamelijk om lagen die eveneens in de profielen geregistreerd werden.

Spoor 1001 werd toegeschreven aan een 19^e eeuwse waterkelder. Deze structuur manifesteerde zich deels aan het oppervlak. Zo was de toegang van deze kelder reeds zichtbaar. De structuur was vierkant en was gebouwd uit rode bakstenen met een kalkmortel.

Spoornummers 1002 tot en met 1005 omvatten dempingslagen of opvullingslagen van de voormalige stadsgracht. De lagen hadden allen een onregelmatige vorm en hadden een zandig kleiige textuur. De kleuren waren grijs, bruigrijs, lichtbruigrijs, en blauwgrijs. In deze lagen kon geen dateerbaar materiaal waargenomen worden. In de lagen konden wel enkele baksteenspikkels en houtskoolspikkels waargenomen worden. Verder kon eveneens vastgesteld worden dat S 1003 zich op S 1002 bevond en dat S 1002 op S 1004 gelegen was. S 1005 was dan weer op S 1004 gelegen. Mogelijk is S 1005 een dempingslaag maar kan ook als kuil aanzien worden. Mogelijk gaat het in deze om een mogelijke contactlaag met de moederbodem omdat er nog amper inclusies zichtbaar waren in deze laag. Opvallend aan deze lagen was dat ze sterk afhielden richting zuid-zuidwestelijke richting. Mogelijk bevond de werkput zich net wel of net niet op de oever van de meer zuidelijk gelegen buitenste stadsgracht.

In werkput 2 werden geen spoornummers toegekend. Dezelfde dempingslagen als in werkput 1 konden wel herkend worden.

Het laatste spoor werd in werkput 3 (S3001) toegeschreven aan een smalle greppel (ca. 30 cm) die de werkput van noord naar zuid doorkruiste. Deze greppel bevond zich in de moederbodem en was nog voor ca. 30 cm diep in de moederbodem bewaard. De textuur was zandige klei en de greppel had een lichtgrijze bruine kleur. In de greppel kon een weinig aantal scherven grijs gedraaid aardewerk waargenomen worden. Verder konden enkele baksteenspikkels en houtskoolspikkels waargenomen worden.



Figuur 9: Overzicht vlak 1 werkput 3 met centraal de greppel (S 3001)



Figuur 10: Coupe S 3001

2.2.4 Vondsten

Administratieve gegevens

Tabel 2: Vondsten

VONDSTCATEGORIE	AANTAL
AW	10 SCHERVEN

Methode en technieken

Per spoornummer zijn alle vondsten bekeken en ingevoerd in de vondstdeterminatietabel. Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de vondsten genoteerd werden. Er is ook getracht om de vondsten van een preliminaire datering te voorzien.

Volgende binnen BAAC Vlaanderen aanwezige materiaalspecialisten werden geraadpleegd.

Tabel 3: Geraadpleegde specialisten

VONDSTCATEGORIE	SPECIALIST
MIDDELEEUWS AARDEWERK	O. VAN REMOORTER, EMMY VAN LAERE (SPECIALIST IN OPLEIDING)

Aardewerk

Inventaris

In totaal werden slechts 10 scherven aangetroffen tijdens het gehele proefputtenonderzoek. Deze scherven werden allemaal ingezameld in werkput 3.

Interpretatie

Ter hoogte van werkput 3 werden in de bovenste ophogingslaag (respectievelijk laag 2) enkele scherven witbakkend aardewerk aangetroffen met een felgroene kleur (loodglazuur vermengd met koperoxiden). Deze scherven zijn vermoedelijk van dezelfde kan of kruik en kunnen in de postmiddeleeuwen gedateerd worden (17^e – 18^e eeuw).

In de greppel (S 3001) in dezelfde werkput werden enkele scherven grijs gedraaid aardewerk aangetroffen. Deze kunnen grofweg in de late middeleeuwen gedateerd worden. Een specifieke vorm of type kon aan deze scherven niet toegewezen worden.

Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben in de eerste plaats een waarde als chronologische marker voor de antropogene sporen. De verdere archeologische en cultuurhistorische waarde van de vondsten wordt bijzonder laag ingeschat. Verder onderzoek naar deze scherven zou dan ook geen kenniswinst opleveren.

2.2.5 Bewaring en deponering

Alle ingezamelde vondsten werden aan een basisregistratie, assessment en eventuele analyse onderworpen en voorlopig bewaard volgens de beschreven methoden in de Code van Goede Praktijk.

Op basis van de waardering van het vondstenbestand en de bepaling van de mogelijkheden tot exploitatie van kenniswinst kon bepaald worden dat in de context van dit onderzoek het aardewerk kennisvermeerdering opleverde. Deze vondsten worden gedeponeed volgens de beschreven methode in de Code van Goede Praktijk. De te deponeren vondsten worden hierbij beperkt tot deze die geschikt zijn voor bijkomende interpretatie en/of uitgebreider onderzoek.

De selectie gebeurde door de erkende archeoloog in samenspraak met de materiaalspecialisten en met goedkeuring van de zakelijkrechthouders en/of gebruikers van het archeologisch ensemble. Zakelijkrechthouders (dit zijn eigenaars, erfpachters, vruchtgebruikers, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers van een archeologisch ensemble moeten dit in één geheel bewaren, in goede staat behouden en beschikbaar houden voor wetenschappelijk onderzoek. Eigenaars kunnen zelf deze verantwoordelijkheid dragen of het ensemble overdragen aan een erkend onroerenderfgoeddepot. (zie artikel 5.2.1 en 5.2.2 van het Onroerenderfgoeddecreet). Een lijst van de vondsten is opgenomen in bijlage van deze nota.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Tijdens het proefputtenonderzoek werden geen sporen aangetroffen uit de steentijden, metaaltijden of Romeinse periode. Sporen uit de (post)middeleeuwen/ nieuwe tijd werden wel gedaan.

Ter hoogte van werkput 1, vlakbij de woning, konden verschillende dempingslagen of opvullingslagen vastgesteld worden, die in verband te brengen zijn met de voormalige buitenste stadsgracht. Mogelijk bevond werkput 1 zich net wel of net niet op de oever van deze gracht. Deze gracht werd vermoedelijke opgericht in het begin van de 12^e eeuw. Het projectgebied ligt op historische kaarten gesitueerd ter hoogte van deze stadsgracht. De gracht maakte deel uit van de vestingwerken rond de historische stadskern van Aalst. In 1667 werden de vesten een eerste maal ontmanteld en werd de gracht gedempt. Ommuring werd gesloopt. Nadien, tussen 1692 en 1693 werden de stadsversterkingen opnieuw opgetrokken. Deze keer werd een binnenste en buitenste gracht uitgegraven waarbij een toevoeging kwam van houten palissades en aarden schranzen.

De binnenste gracht werd bij onderzoek aan het Vredesplein en Keizersplein aangesneden en had hier een diepte van ca. 5 m een breedte tussen de 30 en 60 m.¹⁰ Aan de hand van het proefputtenonderzoek kan nu gesteld worden dat de breedte van de gracht minder dan 60 m moet bedragen aangezien er in het plangebied nog een mogelijke oever/natuurlijke bodem is hiertussen. De binnenste stadsgracht is de grootste van ca. 40 – 50 m breed en de buitenste gracht is kleiner en situeert zich centraal in het plangebied. Omstreeks 1745 is op de historische kaarten een dubbele stadsgracht weergegeven waarbij het plangebied zich ter hoogte van de buitenste gracht situeert. In 1749 werd de binnenste gracht gedempt en blijft enkel de buitenste gracht nog aanwezig op de kaarten. Het is deze gracht die zich binnen de contouren van het plangebied bevindt. In het plangebied werd nog een overwelfde structuur aangetroffen. Mogelijk betreft het hier de laatste fase in de demping/overwelfing van de buitenste stadsgracht.

Op het einde van de 18^e eeuw werd de Keizerlijke plaats aangelegd net op het tracé van de oude vesten. In de loop van de 19^e eeuw vervolgens werd de straat (het huidige Keizersplein) opgetrokken. In 1804 werd de woning in het plangebied opgetrokken met een L-vormige uitbouw dat dienst deed als berging, koetshuis en stalling. In 1894 werden de eerste verbouwingswerken uitgevoerd, waarbij een deel van de achterbouw gesloopt werd en het resterende deel werd verbouwd en verlengd.

In WOI was de Kommandatuur in Aalst gevestigd waarbij het huis kort na de oorlog in 1918 volledig leeggeroofd werd. Na 1950 tenslotte werd een half ronde veranda toegevoegd aan de achterbouw.

Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied zich effectief ter hoogte van de voormalige stadsgracht bevindt en meer specifiek de buitenste stadsgracht die op de historische kaarten op het einde van de 18^e eeuw nog zichtbaar is. De gracht bevindt zich ongeveer centraal in het plangebied. De dempingslagen/opvullingslagen van de gracht konden aangesneden worden maar de exacte diepte en actieve fase kon niet bepaald worden.

2.3.2 Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek

Het eerder vooronderzoek dat uitgevoerd werd voor het plangebied omvatte enkel een bureauonderzoek. Hierbij werd gesteld dat er hoogstwaarschijnlijk een archeologische site aanwezig is ter hoogte van het projectgebied. Hierbij werd de focus voornamelijk gelegd op de aanwezigheid van de buitenste stadsgracht van de verdedigingswerken van de stad Aalst.

¹⁰ DUMALIN 2020

De actieve fase van de gracht kon niet vastgesteld worden tijdens het proefputtenonderzoek. De aanzet van de buitenste gracht kon echter wel gedocumenteerd worden. Deze aanzet werd aangetroffen in werkput 3 in het noordelijk deel van het plangebied, vlakbij de woning. In deze werkput konden verschillende afhellende lagen (richting het zuidwesten) waargenomen worden. Deze gingen scherp naar beneden. In deze lagen was geen dateerbaar materiaal aanwezig, hierdoor kan geen precieze datering toegekend worden aan de ophogingslagen of dempingslagen. Vermoedelijk zijn deze ophogingslagen in verband te brengen met de 18^e/19^e eeuwse dempingen van de vestingen. Bovenop deze lagen konden nog verschillende lagen aangetroffen worden die in verband te brengen zijn met de ontwikkeling van het terrein aan het einde van de 18^e /begin 19^e eeuw. Zo werd o.a. een zeer donkere band met houtskool en een laag puinmateriaal vastgesteld.

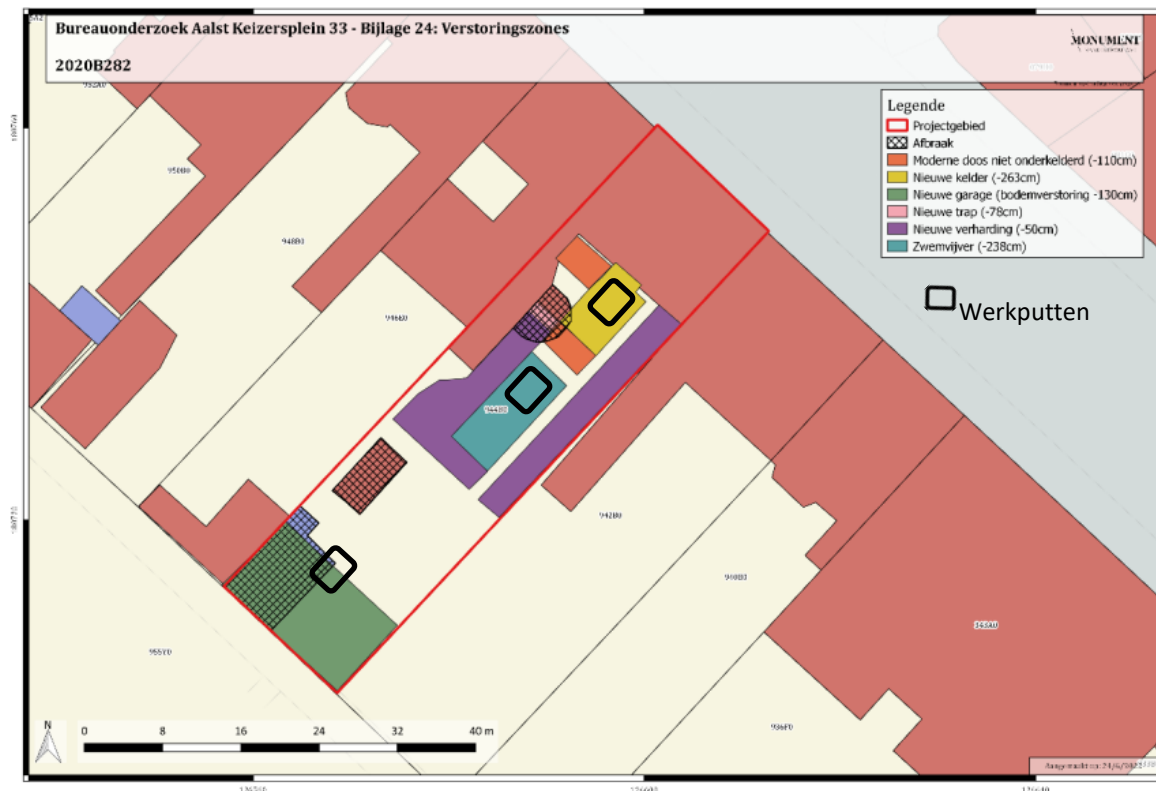
Bij eerder archeologisch onderzoek ter hoogte van het Keizersplein werd de binnenste stadsgracht aangesneden. Er werd toen gesteld dat deze een diepte van ca. 5 m had en een breedte tussen de 30 m en 60 m. Dit proefputtenonderzoek is een aanvulling op deze veronderstelling. De breedte van de gracht kan geen 60 m bedragen aangezien er nog een oever/natuurlijke bodem in het plangebied aanwezig is. De breedte is eerder tussen de 40 en 50 m. De buitenste stadsgracht is bijgevolg een pak minder breed.

2.3.3 Verwachting archeologisch erfgoed

Binnen de onderzoekszone werd de aanzet van de laat middeleeuwse buitenste stadsgracht aangetroffen. Verder werd slechts één ander archeologisch relevant spoor aangetroffen, nl. een afwateringsgreppel ter hoogte van werkput 3. De verwachting die opgesteld werd tijdens het bureauonderzoek kon bijgevolg behaald worden tijdens het proefputtenonderzoek. De stadsgracht bevindt zich vermoedelijke ongeveer centraal in het plangebied maar op een zeer ruime diepte. Bij de geplande werken zal de actieve fase van de gracht niet geraakt worden. Tijdens het proefputtenonderzoek kon aangetoond worden dat het plangebied zich effectief ter hoogte van de buitenste stadsgracht bevindt. Verder onderzoek zou geen bijkomende kennisvermeerdering opleveren en zou eveneens niet nodig zijn aangezien bij de geplande werken de actieve fase van de gracht niet geraakt zal worden.

2.3.4 Synthesepan

Onderstaand plan toont het overzicht van de verstoringsdieptes van de geplande werken en de aangelegde werkputten van het proefputtenonderzoek.



Figuur 11: Synthesepan: geplande werken met aanduiding uitgevoerde werkputten

2.3.5 Onderzoeksvragen: antwoorden

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
 - o Ja, in werkput 1 werd een 19^e eeuwse waterkelder vastgesteld.
 - o Dempingslagen en/of opvullingslagen van de voormalige stadsgracht werden eveneens in deze put aangesneden. Deze konden ook herkend worden in werkput 2.
 - o Ter hoogte van werkput 3 kon een laat middeleeuwse greppel vastgesteld worden
- Zijn er resten van de middeleeuwse stadsgracht aanwezig op het terrein?
 - Ja
 - o Met welk materiaal werd deze gedempt?
 - De gracht werd met zandige lagen gedempt. Deze waren erg homogeen en bevatten geen dateerbaar materiaal.
 - o Is de diepte van de gracht te achterhalen?
 - De diepte van de gracht werd niet achterhaald. Er kon tijdens het proefputtenonderzoek 4 m diep geregistreerd worden.
- Zijn er restanten van het oorspronkelijke 19^e eeuwse L-vormige gebouw (koetshuis, berging, stalling) aanwezig?
 - o Dergelijke resten werden niet aangesneden, ter hoogte van werkput 1 kon een 19^e eeuwse waterkelder vastgesteld worden. In werkput 2 werd tal van puin aangetroffen. Mogelijk zijn dit resten van de 19^e eeuwse bijgebouwen.

- Zijn er nog andere sporen aanwezig op de site?
 - o Ter hoogte van werkput 3 bevond zich een laat middeleeuwse greppel.
- Zijn er restanten uit WOI, toen het gebouw werd bezet door de Kommandatuur?
 - o Restanten uit WOI werden niet aangetroffen tijdens het proefputtenonderzoek.
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - o De bewaringstoestand van de sporen was goed.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - o De 19^e eeuwse waterkelder kan in verbrand gebracht worden met het nog aanwezige gebouw.
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - o De waterkelder kan gesitueerd worden in de 19^e eeuw.
 - o De greppel uit werkput 1 kan algemeen gedateerd worden in de late middeleeuwen. Mogelijk behoren deze sporen tot eenzelfde periode maar dit kan niet met zekerheid gezegd worden. De dempingslagen konden niet specifiek gedateerd worden maar kunnen wel toegeschreven worden aan de late/post middeleeuwen.
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
 - o Er werden geen indicaties waargenomen.
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - o De stadsgracht bevindt zich in het noordelijke (mogelijke oever) en centrale gedeelte van het plangebied. In de derde werkput, ten zuidwesten van het gebouw aan de Kalfstraat werden geen sporen van de gracht aangetroffen maar wel sporen van tuinbouw/groenaanleg. Er bevond zich hier eveneens een afwateringsgreppel.
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
 - o Ja, hierbij gaat het om de buitenste middeleeuwse stadsgracht.
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?
 - o Er dienen geen verdere maatregelen genomen te worden daar de geplande werken de actieve fase van de gracht niet zullen raken en er geen verder potentieel is op kennisvermeerdering bij verder onderzoek. De werken zullen zich allen in de 18^e / 19^e eeuwse ophogingslagen bevinden en in de dempingslagen van de stadsgracht.
- Wat is de diepte van de middeleeuwse stadsgracht?
 - o De aanzet van de stadsgracht kon tot een diepte van 4 m gedocumenteerd worden.
- Op welk niveau zit de onverstoorde moederbodem?
 - o De moederbodem kon in werkput 3 aangesneden worden op een diepte van 1.40 m.
- Zijn er nog andere archeologische lagen onder de perimeter van de geplande werken (indien deze diepte niet kan behaald worden in de proefputten)?
 - o De actieve fase van de stadsgracht bevindt zich centraal in het plangebied.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Om het potentieel op kennisvermeerdering na te gaan dienen de resultaten van het vooronderzoek steeds gekoppeld te worden aan de geplande ingrepen. Algemeen kan gesteld worden dat de diepste ingreep 2.63 m zal bedragen en dit voor een kleine nieuwe kelder. Verder wordt er nog een zwemvijver centraal aangelegd van 2.38 m diepte en dan verder enkele lokale ingrepen die tussen de 20 cm en 1.3 m diepte zullen gaan. De geplande werken zullen zich bijgevolg situeren in de ophogingslagen en dempingslagen van de voormalige middeleeuwse stadsgracht. Verder onderzoek zou in deze niet leiden tot kennisvermeerdering. Tijdens het proefputtenonderzoek kon de verwachting van de bureaustudie ingelost worden en kon de buitenste stadsgracht meer specifiek gelokaliseerd worden. Er kon eveneens bijkomende informatie verkregen worden over de binnenste stadsgracht die bij eerder onderzoek werd aangesneden op het Keizersplein.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹¹ is er voldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Verder onderzoek in het kader van deze werken is niet aangewezen.

¹¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

3 Samenvatting

Naar aanleiding van omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen een proefputtenonderzoek uitgevoerd te Aalst aan het Keizersplein nummer 33. In 2020 werd dit geadviseerd in de archeologienota met ID 15447. De doelstelling van het vooronderzoek is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken. Om deze doelstelling te bereiken werden in de archeologienota verschillende algemene vragen opgenomen, maar ook vragen die betrekking hebben op een eventueel vervolgonderzoek.

Het proefputtenonderzoek werd uitgevoerd op 10 februari 2021. Er werden in totaal drie proefputten aangelegd. Tijdens het vooronderzoek werden enkele sporen aangesneden waarbij het hoofdzakelijk ging om dempingslagen/opvullingspakketten van de voormalige buitenste middeleeuwse stadsgracht. Er kon ook nog een laat middeleeuwse greppel vastgesteld worden en een 19^e eeuwse waterkelder.

Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied zich effectief ter hoogte van de voormalige stadsgracht bevindt en meer specifiek de buitenste stadsgracht die op de historische kaarten op het einde van de 18^e eeuw nog zichtbaar is. De gracht bevindt zich ongeveer centraal in het plangebied. De dempingslagen/opvullingslagen van de gracht konden aangesneden worden maar de exacte diepte en actieve fase kon niet bereikt worden.

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹² werd er voldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site verzameld. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Uit de resultaten van het proefputtenonderzoek, waar de archeologische waardebeoordeling werd getoetst tegenover de geplande ingrepen, bleek dat de geplande werken geen of slechts een minimale impact zullen hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed en/of niet zullen leiden tot nuttige kenniswinst. Bijgevolg wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

¹² ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Inplanting voorgeschreven proefputten	8
Figuur 2: Foto's van het terrein tijdens het onderzoek.....	11
Figuur 3: Overzicht profiel 1 in werkput 1	14
Figuur 4: Profieltekening profiel 1 in werkput 1 met aanduiding van de boringen.	14
Figuur 5: Bovenste lagen in werkput 2 met onderaan aanzet van het puinspoor.	15
Figuur 6: Zicht op het aanwezige hangwater in werkput 2 met bovenaan de deels ingestorte profielwand door het aanwezige puinspoor.	15
Figuur 7: Profiel 2 ter hoogte van werkput 3	16
Figuur 8: Profieltekening profiel 2 in werkput 3.	16
Figuur 9: Overzicht vlak 1 werkput 3 met centraal de greppel (S 3001)	24
Figuur 10: Coupe S 3001	24
Figuur 11: Synthesepan: geplande werken met aanduiding uitgevoerde werkputten	29

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 12-02-2021).....	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 12-02-2021).....	3
Plan 3: Aangelegde proefputten op de kadasterkaart (digitaal; 1:1; 12-02-2021)	12
Plan 4: Overzichtskaart van de profielregistraties op de kadasterkaart (digitaal; 1:1; 12-02-2021)	17
Plan 5: Algemeen sporenplan van het onderzoek (digitaal; 1:250, 17-02-2021).....	19
Plan 6: Aanduiding maaiveldhoogtes (digitaal; 1:250; 17-02-2021)	20
Plan 7: Aanduiding hoogtes van vlak 1 (digitaal; 1:250; 17-02-2021).....	21
Plan 8: Aanduiding hoogtes van vlak 2 (digitaal; 1:250; 17-02-2021).....	22

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Afmetingen aangelegde werkputten.....	8
Tabel 2: Vondsten	25
Tabel 3: Geraadpleegde specialisten	25

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.

AGIV, 2021a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemerosiekaart. Available at: <https://www.geopunt.be/>.

AGIV, 2021b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.

AGIV, 2021c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

DUMALIN, E., 2020. *Archeologienota: Aalst Keizersplein 33*, Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/15447>.